

Einki land hevur nóg mikið í sjálvum sær

— Skulu Føroyar gerast fullveldi, krevst, at hurðarnar verða latnar upp til umheimin. Neyðugt verður at skapa altjóða samband og at stovna samstarv út eftir at øllum økjum. Tað fer m.a. at hava við sær, at samleikin hjá føroyingum broytist, sigur lektarin á Institutinum fyri leiðslu, politik og heimsspeki

DAGNY JOENSEN
JENS KR. VANG

Í dag skipar danska útvarpið fyri einari hoyring um ríkisfelagsskapin, har umboð úr ríkisspørnum fara at lut-taka. Útvarp Føroya sendir hoyringina í samsending við danska útvarpið frá kl. 13 - 15.

Ein teirra, sum hevur fylgt við gongdini í Føroyum seinastu árin er Lise Lyck, lektari. Hon hevur serliga arbeitt við búskaparligum viðurskiftum í smá-tjóðum og eisini nóg við londunum í Norðuratlanslandshavi.

Lektarin var í Føroyum í vikuni, og vit nýtti høvi at seta henni nakrar spurningar um stovnun Føroyum, og umdurkiftin við fullveldis-ætlanini.

Spurd um hon, sum hevur neyvt innlit í føroyskum viðurskiftum, heldur, at Føroyar kunnu virka sum sjálvstøðug tjóð, sigur Lise Lyck, at menniskjuni ikki kunnu liva einsamall, og at tað mentanarlig er neyðugt at hava samband við onnur.

— Føroyingar eru væl fyrri mentanarliga og hava sterkar røtur, men tá tað er sagt, so mugu føroyingar eisini ansa eftir, at teir ikki halda seg hava nóg mikið í sjálvum sær, sigur Lise Lyck.

— Neyðugt verður at hava eitthvørt samband við umheimin - men sjálvandi - føroyingar kunnu sjálvir gera av hvørji lond teir vilja samstarva við, og hvussu stórar bindingarnar skulu vera, sigur Lise Lyck.

Einki fólk kann liva einsamalt

Hon metir, at tað er skeivt at halda, at eitt fólk kann yvirleva avbyrgt frá umheiminum. Tað er galdandi fyri bæði stórar og smáar tjóðir, og nevni Kinverska Múrin sum dømi um, at heldur ikki risastórar tjóðir megna tað.

Kinverjar hildu í síni tíð, at landið var so stórt, og mentanin so rík, at fólkíð kundi liva innan egna landamærk. Eingin ávirkan uttanefir skuldi oyðileggja teirra mentan. Úrslitið varð, at ríkið syndradist.

— Tað er umráðandi at hava samstarv við aðrar tjóðir, búskaparliga, politiskt og mentanarliga, og so er tað líka mikið um landið er stórt ella lítið, bert tí ikki avbyrgir teg politiskt, sigur Lise Lyck.

Hon vísir til Danmark, sum hevur somu trupulleikar við máli, búskapi o.s.fr. og at landið ikki kann standa einsamalt, men noyðist

at samstarva, hóast Danmark í dag er triðstørsta oljuútflýtaraland í Evropa.

Hóast oljuútflutningurin hevur broytt umstøðurnar í Danmark, er munurin ikki so stórir, at tað er óneyðugt at lata upp fyri ávirkan uttanfrá, sigur Lise Lyck.

Danir vorðnir søguleysir

— Hvát halda danir um at føroyingar vilja sleppa úr ríkisfelagsskapinum?

— Stórir parturin av dønnum kenna lítið og einki til føroysk viðurskifti. Teir hava nærur einki lært um tað í skúlanum. Danir kenna ikki føroysku mentanina, men hava bert vitan frá yvirskriftunum í bløðunum seinastu árin. Tí er tað avmarkað, hvørjar tankar vanligi danin kann gera sær um hesi viðurskifti.

— So hoyra danir d.t. í tíðindunum, at Martin Pauludan, professara í búskapi siga, at Danmark skal sleppa sær av við Føroyar, stí o er tann útreiðslan beint av vegnum, sigur Lise Lyck og leggur aftrat, at danir trupulleiki er, at danir við tíðini eru vorðnir søguleysir, og at hetta hevur týðning fyri ríkisfelagsskapin.

Í nútíðar danska samfelagnum er fokus flutt frá Norðurlondum móti Evropa. Lise Lyck sigur, at danir áður vistu meir um, hvat fyrifórst í Svøríki og Noregi og eisini í Føroyum.

— Hugsu danir ongantíð um ríkisfelagsskapin sum ein stórvingin ogn, har fleiri fólkaslag, mentanir og náttúruútlitfeingi eru partar av ríkisfelagsskapinum?

— Danir hava aðra fatan av Grønlandi í felagsskapinum. Landið er stórt í sjálvum sær, og tað ger, at tað fær sentralgeografiskt og politiskt stórra týðning.

— Grønlandi setir fokus á Danmark í útheiminum, og vekjur áhuga í USA, Kanada og Russlandi. Tað hevur við sær, at øll vita um Grønland. Hinvegin vita fólk í útheiminum einki um Føroyar, sigur Lise Lyck.

Hon heldur eisini, at annar munur er, at Grønland var hjáland til grundlógarbroytingina í 1953, og at danir hava ábyrgdarskulu fyri grønlandinum, men ikki fyri føroyingum, sum altíð hava verið sjálvbjargnir.

— Myndin av Føroyum er meira hon, at føroyingar eru eitt stólt fólkaslag, sum megna at liva einfalt undir truplum umstøðum. Tað tal- ar ikki til til somu kenslur í dønnum, sum t.d. fyri Grønlandi, hóast øll væl vita, at

føroyska myndin er nóg broytt seinastu árin.

Kortini hava danir varðveitt gomlu myndin av føroyingum. Eitt nú síggja tey sending í sjónvarpinum, sum Søren Rye gjørdi um fuglar og fuglaveiðu. Tað er við til at danir vilja varðveita ríkisfelagsskapin.

Føroyingar nøgdir við stórt ráðarúm

— Hvát heldur tú sum danir, við innlit í føroyskumviðurskiftum, um fólkíð ið býr her?

— Eg hugsi at flestu føroyingar halda tað vera hugaligt at búgva so avbyrgt frá umheiminum, og at teir hervið hava størri avgerðarrætt í nógvum lutum. Tað er við til at stuðla føroyska samleikan. Harnæst hava føroyingar stórra ráðarúm, og eina oyggjamentan, sum merkir, at tað er ein fyrirmyndur at Danmark er langt burtur frá Føroyum.

— Hvussu heldur tú hinvegin, at føroyingar uppfata danir?

— Eg hugsi at føroyingar halda danir vera bleytir av sær, og lættir at lumpa. Danir meta alt úr frá heildini, og hava lættari við at koma víðari. Fleiri orsøkir eru til at so er, men um danir standa fast upp á sítt, so endar alt í látri sum frálíðir, og teir fara víðari, sigur Lise Lyck, og sammetir við føroyingar, sum ofta hava trupult við at flyta seg úr stað. Um føroyingar hava eina áskoðan um eitthvørt, gerast teir treiskir og vilja ikki ganga burtur frá sínum.

— Mimi Jacobsen í Miðflokkinum segði valkvøldið: »Hvad fanden skal við med Færøerne?«. Er hetta eitt vanligt sjónarmið í Danmark?

— Hennara sjónarmið er kanska orsakað av søguleysi, men her var talan um eina politiska støðutakan til, hvørt føroyingar skulu hava sæti í Fólkatungunum, tá biðað var eftir uppteljingini eftir valið, og Jóannes Eidesgaard var tungan á vágskálini, sigur Lise Lyck og viðgongur, at nógvir danir halda, at føroyingar ikki skulu hava sæti í Fólkatungunum.

Spurd um hon hevur gjørt sær metanir um, hvørt føroyingar vilja fullveldi, sigur Lise Lyck, at tað eru fleiri dimentionir í hesum.

Tað eru tey, sum av romantiskum orsøkum vilja fullveldi fyri einhvønn pris, meðan onnur vilja størri frælsi, við somu búskaparlig viðurskiftum sum nú.

— Tað snýr seg eisini um, hvat peningamakin vil, um tit vilja fullveldi, og um teir

sum eiga pening vilja seta hann í føroyska vinnulívið.

— Um fólk vilja størri frælsi, við somu samfelags-ágóðum og í dag, so skulu búskaparliga realistiskar kanningar fyrst leggjast fram, sigur Lise Lyck.

Hon heldur ikki, at stóðan í Føroyum kann samanberast við hana í Íslandi í 1918, tí fólkíð var samt um broytingina, men at drívmeigin í Ísland var neyvt samstarv við USA, sum eisini setti dám á íslenska samfelagið og teirra samleika.

— Eitt er vist: fullveldi, fær tað avleiðingar mentanarliga og á annan hátt, og fer at hava við sær, at føroyski samleikin verður broyttur.

— Nógvið kemur inn í samfelagið, eitt nú verða útbúgvingarskipanir broyttar til meira at líkjast teimum í USA. Fólk fara at lesa einstøk fak og byggja útbúgvingar upp eftir, hvat tey hava brúk fyri at duga o.s.fr.

Lise Lyck, lektari: — Um Føroyar fáa fullveldi, og ætlanin er at varðveita peningavirðið, verður neyðugt at internationalisera samfelagið, og føroyingar mugu vera førir fyri at stovna altjóða samstarv

Neyðugt at internationalisera samfelagið

— Harnæst, um Føroyar gerast fullveldi, og ætlanin er at varðveita peningavirðið á núverandi stöði, verður neyðugt internationalisera samfelagið.

— Tað merkir, at landið skal vera ført fyrri at stovna altjóða samstarv, eins og føroyingar mugu vera við á nógvið fleiri økjum uttanlands, enn í dag.

Royndirnar hava víst, at einki land kann standa eins-

amalt. Í heiminum eru 200 suverénir statir, og av teimum eru ein fjóðringur smá-tjóðir. Spurningurin er bert, hvussu og til hvørjar síðir samstarvið verður stovnað.

— Higartil hava føroyingar fyrri tað mesta samstarva innan fiskivinnuna, men um fullveldi verður stovnað, er kravði um samstarv størri og meira umfangandi proses at seta í verk, enn føroyingar higartil hava roynt, sigur Lise Lyck

AUSA Truckar, dumparar og SJÁLVFYLLANDI/KOYRANDI blandimaskinur

175 RMS

175 RMS

SKANDITALIA

Postboks 1072
110 Tórshavn
Tlf. 283697 - 319997